

Tanítónők ügye.*

Írta: *Lugmayerné Tóth Erzsébet, Mihályfa.*

A tanítói fizetésrendezéssel kapcsolatban egy hihetetlennek látszó hír jelent meg a lapok hasábjain, az, hogy a rendezésnél az állami tanítónők 200, a felekezetiiek pedig 400 koronával fognak kevesebbet kapni, mint férfi kollegáik.

E hírt nem akartuk komolyan venni, hírlapi kacsnak tartottuk s rossz vicceket csináltunk rá, mint abszurdumra. Hónapokig voltunk bizonytalanságban; hol egyik, hol másik lap fel-fel újította; de hivatalosan sem meg nem erősítették, sem meg nem cáfolták. Végre aztán jött az az igazságosan, méltányosan kiosztott lakbérpótlék, hol a saját házukban lakó, vagyon felett rendelkező leánykollegák kaptak pótlékot, a hat gyermekes családanyák pedig nem. Később következett a férjes állami tanítónők féllakbérének elkobzása. E két dolog megtörténte után már nem kételkedtünk; elhittük volna még a halálos ítéletünket is; megértettük, hogy soknak találják ezt a darab

¹ L. Nők Lapja 1871. évi 3. sz.

* Előadta a Feministák Egyesülete által július 1-én rendezett országos tanítónőgyűlésen,

kenyeret, melyért valóban napszámosként megdolgozunk s le akarnak belőle törni egy darabot. Ezer és ezer tanítónő ajkára tolt a kérdés: de hát miért? Hiszen képzettségünk ugyanolyan, mint férfi kollegáinké, ugyanazt a kulturmunkát végezzük, mint ők; miért akarják hát a mi munkánkat kevesebbre értékelni? Mi vagyunk alapvető munkásai a magyar kultúrának; a mi megkezdett munkánkat folytatják tovább a középiskolák. A közép- és felsőbb leánysiskolák tanítónőinek férfi kollegáikkal egyenlő fizetést és lakbért adtak. Minket az előlépésben két évvel hátravetnek, így áll elő a 200, illetve 400 korona különbség; a lakbérosztálynál el akarják zárni előlünk a fokozatos emelkedést. Más iskolák tanítónőinek munkáját a férfiakéval egyenlően értékelik, csak mi elemi iskoláknál működő tanítónők nem tudunk olyan értékű munkát produkálni, mint a férfiak?

A feleletekből, melyekkel kérdéseinkre ez eljárást megokolták, két lényegesebbet jegyeztem meg: először, hogy a férfi tanítónak katonai szolgálatot kell teljesítenie, másodsor, hogy a férfitanító nagyobb társadalmi munkát végez, mint nőkollegája. Nézzük csak az elsőt. Tudósok bebizonyították, hogy a nő úgy fizikailag, mint szellemileg gyorsabban fejlődik, előbb lesz érett.

Egy 18 éves leány már kész nő, míg egy 18 éves fiú még nem megy komoly férfiszámba.

Az a katonai szolgálat csak javára válik a képezdeből kikerült fiatal tanítónak; a zöld fiúból férfit érlel, előkészíti az élet nehéz küzdelmeire, a katonaságnál töltött idő nem elveszett idő s nem is oly szörnyű áldozat, melyért nőkollegái rovására kárpótlást igényelhetne. Anyagi áldozatába sem kerül, mert ellátásáról az állam gondoskodik, sőt az önkéntesi évet beszámítják a szolgálati évekre. Hány tanítónő van évekig állás nélkül; bár volna egy amazoncsapat, hol szegény tanítónő ellátást kapna addig, míg állása kerül!

Végül is, ha a férfiak, mint katonák szolgálják az államot, mi férjes tanítónők katonákat szülünk az államnak.

Nézzük a második megokolást, hogy a férfitanítók számottevőbb társadalmi munkát végeznek. Igaz! Mert a férfitanítónak szokták kiosztani az olyan társadalmi munkát, melyért kisebb-nagyobb tiszteletdíj jár. Nem irigylem férfikollegáimtól, hiszen koldusfizetésük mellett rájuk fér egy kis pótlék, csak bizonyítani óhajtom, hogy a férfitanító számottevőbb társadalmi munkájáért, ha nem csordul, cseppen, de a tanítónő ilyenmű munkájáért legfeljebb egy-egy ékesen megfogalmazott jegyzőkönyvi köszönet jár. Elsorolom, mit tesz a tanító az iskolán kívül: szövetkezetvezető, az 300 kor., faiskolafelügyelő, az 400 kor. és

fuvar, napibiztos a takarékbán vagy bankban, napi 10 kor., titkár a gazdasági egyesületben tiszteletdíj 400-500 kor., dalárdavezető az iparoskörben 200 kor., anyakönyvvezető, az 200 kor.

Most nézzük a tanítónőt: jegyző a vöröskeresztgyeletben, pénztárnok a jótékony nőegyletben, napibiztos a népkonyhán, felügyel a patronázs által rábizott gyermekekre, élőképeket, színdarabokat, pásztorjátékokat rendez, jelmezeket varr, királyi palástokat hermelinez, pásztorszűröket tulipánoz, színfalakat fest. Ócska ruhát koldul a szegény gyermekek, filléreket a tüdőbetegek, vakok, süketnémák, hülyék és nyomorék gyermekek számára.

Nagyon sok jótékonycélú előadás sikerét a névtelen szereplők, a tanítónők készítik elő; sok jótékony egylet perselyét az általuk összekoldult fillérek töltik meg. Vajjon azok a nagyságos, méltóságos, kegyeim és és fenséges hölgyek, kiknek feje köré mi segítjük fonni a jótékonyág glóriáját, kiknek mellére mi segítjük tűzni az érdemkereszteket, tudják-e, mi készül ellenünk? S ha tudják, miért nem emelik fel tiltakozó szavukat a jótékonyág közkeletbeni érdekében?

Bizonyítani óhajtom, hogy a tanítónő az iskolában is dolgozik annyit, mint férfikollegája, itt van egy példa: az osztott iskola 4-ik fiúosztályát tanítja a férfi-, a 4-ik leányosztályt pedig a nő-tanító; ugyanazokat a tantárgyakat, ugyanannyi óraszámval, a fiuknál két óra torna, a leányoknál két óra kézimunka. A férfitanító 4 óra után megy sétálni, társaságba, vagy kávéházba; a tanítónő megy haza, de utána egyik tanítványa egy kosár, 20-30 db kézimunkát visz. A tanító este szórakozhatik, ahogy kedve tartja, a tanítónő ellenben előszedi a hazavitt, megkezdésre váró, vagy elrontott, kijavításra szoruló, ragadós, piszkos kis munkákat s 3-4 este a következő kézimunkaóráig elszórakozik vele. Hát még az osztatlan iskolánál, hol 5 osztály leánykát – átlag 50-60-at kell legalább is heti 4 órán, ha eredményt akar felmutatni – tanítani! (Mint jó magamnak is!)

Szerénytelenség nélkül mondhatom, hogy abban a kis faluban, hol 10 év óta működöm, a kézimunkatanítással a téli hónapokra, mikor a mezei munka szünetel, keresetforrást nyitottam a leányok számára. Erősen hiszem, hogy nem csak én mondhatom ezt, hanem igen sok társnőm is. Hát ez nem számottevő társadalmi munka? Valamelyik lapban fizetésünk redukálása okául az ország zilált pénzügyi helyzetét említették. Ezt az okot még felemlíteni is szégyelem; Magyarország nem juthatott még annyira, hogy magbillent pénzügyi egyensúlyának helyreállítására szellemi munkásnőit legyen kénytelen kiuzsorázni.

Akinek agyában megfogamzott e ránk

nézve oly sérelmes fizetéstervezet, vájjon számolt-e azzal, mily következményeket vonhat maga után e tervezet törvényre emelése? Gondolt-e arra, hogy az az anyagilag megkárosított, önérzetében megsértett s férfikollegája előtt megalázott tanítónő munkakedvét, ügybuzgalmát örökre megbénítja? Vagy lehet-e kívánni, hogy ugyanazt a munkát kevesebb díjazásért ép oly lelkiismeretesen végezzük, mit férfikollegáink nagyobb fizetésért teljesítenek.

Lehet-e csodálni, ha egy nagyobb tantestületben, hol minduntalan párhuzamot lehet vonni a férfi- és nőtanító munkája között, hol a férfikollega folytonos emlékeztető arra, hogy a nő munkáját lekicsinylik, lehet-e csodálkozni, ha abban a tanítónőben felébred a dac s azt mondja: ha az én munkám előttem nem ér annyit, mint férfikollegáimé, jól van, legyen igazatok!

Lelohad az ügyszeretet, a lelkesedés lángja s a lekicsinyelt tanítónő egykedvűen, gépiesen végzi majd kötelességét s többet aligha tesz, mint amennyit a paragrafusok eléje szabnak.

És mivé lesz majd a kartársi egyetértés? E törvény az egyenetlenség, a gyűlölködés üszkét fogja dobni a tantestületekbe, hol eddig férfi és nő békésen megfértek egymás mellett, ott ezután irigykedve, egymás működését szigorúan vagy igazságtalanul bírálgatva, gátolni fogják az együttműködés sikerét.

Az eddig elmondottakból mindenki meggyőződhetett, mily igazságtalanul sújt minket tanítónőket e fizetési tervezet s mily káros következménye lesz a tanítás eredményére; azért felkérem nemcsak társnőimet, de a művelt magyar nők összességét s a szellemi munkásnőket becsülni tudó férfiakat is, jöjjenek segítségünkre, hogy igazságért, méltányosságért kiáltó szavunk ne hangozzék el nyomtalanul, mint a pusztába kiáltott szó, hanem legyen eredménye az, hogy e sérelmes fizetési tervezetet méltányosan megváltoztassák.
